אימא סיפא · ולא גרסי' ת"ש דלמאי שדחה דחומרא בעלמא הוא לא אין סברא שיקטום ר' יוסי ולא מסתבר ליה לאימר דפליגי דר' יוסי סבר דרובע לא שכיחא ורבנן סברי דשכיחא דלא מסתבר לפלוגינהו בהכי: **דתם** התם ודלא איכא חד דלא הוי רמאי הכא מי יימר דליכא רמאי אימור ערובי עריב אלא דמשני שפיר טפי: **קונסין** אותו ואינו גובה לא קרן ולא רבית · גרלה לר"י דר"מ קוסם לגמרי להפסיד המוב אפילו בהודאה או בעדות אחרת כדמשמע ליעבא דאינו גובה לא את הקרן משמע דאינו גובה כלל ועוד משמע דומיא דרבית וכן משמע נמי מדמדמה לה בהמניח (ב"ק דף נ: ושם) גבי המוציא יבנו וקבו דקנסו גופן משום שבחן שמפסיד גוף הממון ואין להקשות דבפ' איזהו נשך (ב"מ דף עב: ושם) מדמה הך דשטר שיש בו רבית לשטרי חוב המוקדמין ומוקי ההיא דשטר חוב כר"מ והיכי מדמה דהכא מפסיד גוף הממונה והתם אינו מפסיד המלוה אלא דהשטר פטור דהתם נפי אלא נעשית עבירה בגוף המלוה אלא בשטר אבל רבית יש עבירה בהלואה אפי' בלא שטר אע"ג דקאמר דמשעת כתיבה עבד לה שומא מ"מ בלא שטר נמי איכא איסורא בהלואה והקשה ריב"ם דאם יפסיד כל חובו (ג) יפסיד לגמרי מ"מ אינו לוה חוטא בשכר ואור"י דלא קשה כי המלוה שמרויח קנסו בגוף אמנו שבח ומחוך כך יזכה אבל הלוה אין במה לקנסם כדי שיזהר שמתחלה ע"מ לפרוע הוא לווה: **הכי** השתא התם משעת כתיבה עבד ליה שומא הכא מי יימר דעריב · קשה לרשב"ל דאמרי' לא מייתי ההוא דשטרי חוב המוקדמין דקנסו התם בכוליה מזמן ראשון ומזמן שני אע"ג דאיכא למימר נמי מי יימר דגבי ממשעבדי דשמא לא יבא לגבות ממשעבדי לעולם וכן יש להקשות בסוגיא דהמניח את הכד (ב"ק דף נ: ושם) ואמר ר"י דכי הכא משעת כתיבה הוא דעבד ליה שומא הכא נמי משעת כתיבה הוא דעבד ליה שומא דשכר תרתי: **וחכמים** אומרים גובה את הקרן · משמע שגובה ע"פ השטר ואפי' ממשעבדי וקשה לר"י דלמה השטר כשר כיון שהעדים עוברין על לא תשימון כדתנן בפ"ק דב"ק (ב"מ דף עה:) ואע"ג דאין עדי חתם שאין מרויחין כלום הא קיימא לן כאביי (סנהדרין כז:) דעברין אוכל נבלות להכעיס פטור והא דלא תני בזה בורר (שם דף כז:) ה"נ לא תנא לה אלא בכלל מלוה הוא כדמפרש התם (דף כה:) בגמ' מלוה ברבית מלוה הבאה (לו) ברבית ואין לומר דמיירי כגון שאין שכר הרבית בשטר אלא כתב שהם פלוני לוה מפלוני מנה והעדים היו שבורים שהיה הכל קרן ואח"כ עדע שהיה בו רבית דהא בפרק איזהו נשך (ב"מ דף עב· ושם) משני ר' יוחנן אההיא דשטרי חוב המוקדמין פטולין אפי' אומא רבנן גזרה שמא יגבה מזמן ראשון ואם אין שכר הרבית בשטר שיש בו רבית נמי נגזור שמא יגבה גם הרבית בשעת קרן ואין לומר דלכך בשרין אלא עשו שומא כיון ששכר הרבית מתוך השטר לא יבא לגבות הרבית ע"י שטר זה והא דתנן באיזהו נשך (שם דף עה:) שהעדים עוברים בלא תעשה היינו כשאין הרבית בשטר שכר דהא אמר בשמעתין ובהמניח (ב"ק דף נ: ושם) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא מ"מ בשטר זה עוברין בלא תעשה ומ"ל דלא תשימון לאיכא בתלמודי ולוה וערב משמע להו ולא עדים ולהכי לא מיפסלי כדאמרי' (ב"מ דף ה:) לא תחמוד לאיכא בלא דמי משמע להו מ"ג כגון שיש עדים שהיו אלטסין מתמת נפשות וכן ר"ל בשטרי חוב המוקדמין דאית דמוקי לה כר"מ אבל לרבנן בשרין ואפי' ר"מ איש פוסל אלא מטעם קנס ואמאי אלטסין הן שחתמו על השטר מוקדם אלא מ"ל שיש עדים שהיו אלטסין מתמת נפשות מ"ג ר"ל דהתם כגון שאומרים מעיד בשעת המלך ואומר ר"י דהלכה כרבנן דאמ"ג דקיי"ל ומיגקא תכירו ד): **דתני** רבין בר ר"ג לא אמ המוחר כו' · הא דלא אייתי מתני' דהתם דמפרשי לה נמי הכי לא אמ המוחר בלבד הוא מחזיר כו' משום דלא מתרגלא אלא ע"י ברייתא דרבין בר ר"ג ולגישא דדינא מייתי דלגישא דקנסו היתרא אמו איסורא לא מצי מייתי מהכא דלא שייך הכא קנסא דאם נקח הלוקח יותר ממה שהיה לו ליקח אין לקנסו בכך כי מה היה לו לידע כמה שם ולא גרסי' מה שהיה כתוב במקלת ספרים בשיטתא הכא מי יימר דעדוי עריב דאיכא דקנסא מייתי

אימא סיפא ר' יוסי אומר יבור · יבורר את הכל: **אי אמרת בשלמא** דרובע דכלאים כיתר מרובע דטופת דמי והאי "ימעט" מן הדין הוא הייט דאמרת ר' יוסי למימר יבורר אבל הכל ומ"ל דאמר אם בא לנפות מנפה אם כולן אבל כיון דאוקמת דמן התורה אפי' מיעוט אינו צריך אלא חומרא הוא אמאי אמרת רבי יוסי להוסיף חומרא אחרת על זו ולמימר יבור, ואיכא כפרים דכתוב בהו ת"ש מסיפא ולסיוטי לרב הונא קאמר: **משום דמיחזי כמקיים כלאים** · מאחר שמתחיל למעט ומניח מקצתן ומיחזי כאילו מטיל אותן בידים וזורען במתכוין ואי כבר נזרעו בקרקע ובירר קצת ושייר קצת נראה כמקיים בקרקע כלאים ונפקא לן מקרא במ"ק ובאורתא בהגיס דלוקה: **שניים שפפידו** · אלישנא דקנסא דכיון שמעט מינה אלא קנסינן אמותר והיינו אמאי קנסוהו רבנן בכוליה (ב) אלא בשותר רובע: **מי יימר דלאו כוליה כו'** · דכיון דרגלים לדבר דעירב בו בידים דהאיכא יותר מרובע איכא למימר דכוליה עריב: **מה ספפיד סרמאי** · לא יבא להודות דהא לא מפסיד מידי ונשוטר' קלתי: **מי יימר דערובי עריב** · כלל: **שיש בו רבית** · פלוני לוה מפלוני מנה במתחים עד זמן פלוני: **התם משעת כתיבה** · קנבר המלוה אלא תשימון עליו נשך דמהכא נפקא לן בפ' איזהו נשך: **ת"ש דתני רבין בר'** · לקמן בפ' בית כור תנן בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל כו' ואם אמר לו הן חסר הן יתר אפילו פיתת רובע לסאה הגיעו דהייט ל' רבעים לבית כור דאור ל' סאין, יתר מיכן יעשה חשבון ויחזיר לו כיון דאיכא שותר מרובע ותני רבין בגמ' לא אמ המוחר של רובע לכל סאה הוא מחזיר לבדו אלא אם כל הרבעים טולן כל ל' רבעים של בית כור ומותרותיהם הכל מחזיר דהיכא דבא לשלם משלם את כולו ונעיל נמי היכא דבא לנפות מנפה את כולו ומשיטא לרב הונא ואלישנא קמא דאמרי לה דינא קמסייע דהכא והתם חד טעם הוא דרובע מחזיר אינים אבל כי איכא טפי מרובע הוי דבר חשוב ולא מחזיר מידי: **אי הכא** התם בית כור עפר מדה בחבל אני מוכר לך בדין הוא דמחזיר לו אם כל הרבעים דמעיקרא לא אקני ליה מוכר מידי בייתור על מדת החבל אלא משום דאמר ליה בהדיא הן חסר הן יתר אבל מוסתמא לא הוה קני יתר על הבית כור ואפי' כל שהוא אלכך כיון דאיכא דבר גדול כל כך יתר מרובע לסאה לא הוה מחילה כלל, דקרקע חשוב הוא בפני עצמו דלהכי אהני מאי דא"ל בית כור ואמ' דקאמר ליה הן חסר הן יתר מיהו להכי אהני דאי לא הוה יתר על המדה כי אם רובע הוא מחיל ליה אבל יתר מרובע לא הוא מחילה כלל והדר והוא הדין לחסרון דרובע נמי הוי מחילה, יתר מרובע לא הוי מחילה (ג) והדה אלוקח אבל רובע טופת דאקח על גב דלא אמר ליה הן חסר הן יתר" הוא מחילה מסתמא אלא טופת רובע ולעולם אימא לך כי איכא נמי יתר מרובע הוא רובע מחילה ויחזיר המותר דאם בא לנפות אינו מנפה את כולו ולמאי

אימא סיפא ר' יוסי אומר יבור · יבורר את הכל: **אי אמרת בשלמא** דרובע דכלאים כיתר מרובע דטופת דמי והאי "ימעט" מן הדין הוא הייט דאמרת ר' יוסי למימר יבורר אבל הכל ומ"ל דאמר אם בא לנפות מנפה אם כולן אבל כיון דאוקמת דמן התורה אפי' מיעוט אינו צריך אלא חומרא הוא אמאי אמרת רבי יוסי להוסיף חומרא אחרת על זו ולמימר יבור, ואיכא כפרים דכתוב בהו ת"ש מסיפא ולסיוטי לרב הונא קאמר: **משום דמיחזי כמקיים כלאים** · מאחר שמתחיל למעט ומניח מקצתן ומיחזי כאילו מטיל אותן בידים וזורען במתכוין ואי כבר נזרעו בקרקע ובירר קצת ושייר קצת נראה כמקיים בקרקע כלאים ונפקא לן מקרא במ"ק ובאורתא בהגיס דלוקה: **שניים שפפידו** · אלישנא דקנסא דכיון שמעט מינה אלא קנסינן אמותר והיינו אמאי קנסוהו רבנן בכוליה (ב) אלא בשותר רובע: **מי יימר דלאו כוליה כו'** · דכיון דרגלים לדבר דעירב בו בידים דהאיכא יותר מרובע דכוליה עריב: **מה ספפיד סרמאי** · לא יבא להודות דהא לא מפסיד מידי ונשוטר' קלתי: **מי יימר דערובי עריב** · כלל: **שיש בו רבית** · פלוני לוה מפלוני מנה במתחים עד זמן פלוני: **התם משעת כתיבה** · קנבר המלוה אלא תשימון עליו נשך דמהכא נפקא לן בפ' איזהו נשך: **ת"ש דתני רבין בר'** · לקמן בפ' בית כור תנן בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל כו' ואם אמר לו הן חסר הן יתר אפילו פיתת רובע לסאה הגיעו דהייט ל' רבעים לבית כור דאור ל' סאין, יתר מיכן יעשה חשבון ויחזיר לו כיון דאיכא שותר מרובע ותני רבין בגמ' לא אמ המוחר של רובע לכל סאה הוא מחזיר לבדו אלא אם כל הרבעים טולן כל ל' רבעים של בית כור ומותרותיהם הכל מחזיר דהיכא דבא לשלם משלם את כולו ונעיל נמי היכא דבא לנפות מנפה את כולו ומשיטא לרב הונא ואלישנא קמא דאמרי לה דינא קמסייע דהכא והתם חד טעם הוא דרובע מחזיר אינים אבל כי איכא טפי מרובע הוי דבר חשוב ולא מחזיר מידי: **אי הכא** התם בית כור עפר מדה בחבל אני מוכר לך בדין הוא דמחזיר לו אם כל הרבעים דמעיקרא לא אקני ליה מוכר מידי בייתור על מדת החבל אלא משום דאמר ליה בהדיא הן חסר הן יתר אבל מוסתמא לא הוה קני יתר על הבית כור ואפי' כל שהוא אלכך כיון דאיכא דבר גדול כל כך יתר מרובע לסאה לא הוה מחילה כלל, דקרקע חשוב הוא בפני עצמו דלהכי אהני מאי דא"ל בית כור ואמ' דקאמר ליה הן חסר הן יתר מיהו להכי אהני דאי לא הוה יתר על המדה כי אם רובע הוא מחיל ליה אבל יתר מרובע לא הוא מחילה כלל והדר והוא הדין לחסרון דרובע נמי הוי מחילה, יתר מרובע לא הוי מחילה (ג) והדה אלוקח אבל רובע טופת דאקח על גב דלא אמר ליה הן חסר הן יתר" הוא מחילה מסתמא אלא טופת רובע ולעולם אימא לך כי איכא נמי יתר מרובע הוא רובע מחילה ויחזיר המותר דאם בא לנפות אינו מנפה את כולו ולמאי

רבינו גרשום

מסייע לרב הונא מסיפא ר' יוסי אומר יבור. אאם יש בה רובע מסין אחר מהדר ר' יוסי דבורו דיבור כל הרובע (חוץ) דכיותר מרובע דמי והיינו כרב הונא. לא לעולם מהא לא תסייעא דרובע כפחות מרובע דאפילו למעם לא הוה בעי ואמאי קאמר ר' יוסי יבור הכל משום דאי שביק ליה מחזי כמקיים כלאים בכרם: והשאר יהא מונח עד שיבוא אליהו. ש"מ דלא קנסינן [היתר] אפו איסור דמאי קא חבע מאתים הבא נמי אם בא לנפות אינו מנפה את כולו דלא קנסינן ביתר של רובע אפו איסור דיותר מרובע ע איסורא הוא: התם. משום הכי יהבי' לכל חד מנה דחד פינייהו לאו דמאי הוא: הכא. האי מוכר מי יימר דלא כולהו עדבינהו. יש לחוש וקנסי' ולהכי הבא לנפות מנפה את כולו: ת"ש מסיפא וכו' · מדקתני ר' יוסי אומר הכל יהא מונח עד שיורה הרמאי · ש"מ דקנסי' היתר אפו איסור ותששום לך מהא הבא לנפות מנפה את כולו וקנסי' היתר אפו איסור: הכי השתא וכו' הבא מי יימר דעירובי מערב אירו דאיכא איסורא דלמא ליכא איסור ולא קנסינן ומהא לא תפשים: דתני ר' מאיר. אלמא דקנסינן היתר אפו איסור ותפשום לך מהא הבא לנפות מנפה את כולו דקנסי': דעביר ליה שומא. לא תשיטון עליו נשך ומשעת כתיבה איכא איסורא ומשום הכי קנסי'. אבל הכא מי יימר דערובי עריב ומשום הכי דאיל דליכא איסור לא קנסי': ואינו גובה את הרבית. ש"מ לא קנסי' היתר אפו איסור הבא נמי לא קנסי' והבא לנפות אינו מנפה את כולו וקשיא לרב הונא: ת"ש דתני רבין. באירך פרקין דלקמן לא את המותר הוא מחזיר וכו' · וקתני בבשנה בית כור עפר אני מוכר לך וכו' ואם אמר לו המוכר ללוקח הן חסר מרובע או יותר מרובע אפילו פיחת רובע לסאה או יותיר רובע לסאה הגיעו יותר מיכן יעשה הלוקח חשבון ונרסי' בגמרא דבית כור לא את הרובע בלבד הוא מחזיר אלא מחזיר לו את כל המותר: כלפי לייא' תני רבין בר רב נחמן לא את המותר בלבד מחזיר אלא מחזיר כל הרבעין כולן דהיינו לכור ל' רבעין של קב · והיינו סכום הרבעים ו' קבין ומחצה אלמא דקנסי' היתר אפו איסור דהיינו פחות מרובע אפו איסור דיותר מרובע הבא נמי תפשום הבא לנפות מנפה את כולה: הכי השתא התם

מפנה

"כי כאמא" (יומא) דחיות

מסורת הש"ס

יש א מיי' פ"ב מהל' סנהד' ופקדון הל' ד סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' ס ס"ח. ופ"ס:

כ ב מיי' פ"ד מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג לאוין קט טוש"ע ח"מ סי' נב סעי' ח וטוש"ע יו"ד סי' קסח סעיף יח:

א) כ"מ לד: ב) כ"ק נ: כ"מ עב: ג) נקמן קה: ד) [ופ"ע תוס' יבמות נ: ד"ה מי ותוספות ב"ק נ: ד"ה וחכמים ותוס' כ"מ עב: ד"ה קונסין ותוספות זבחים קדי ד"ה אר"ע ותוספות בכורות כמי ד"ה ר"מ]:

הגהות הב"ח

(ה) רשב"ם ד"ה שניים שפפידו וכו' רבנן בכוליה לא ניקנסיה אלא במותר רובע: (ב) ד"ה הכי השתא וכו' והדרה מלוקח אבל: (ג) תוס' ד"ה קונסין וכו' כל חובו לגמרי כל"ל ותיבת יפסיד נמחק:

רובע קב לכל סאה:
כור = 30 סאה
סאה = 6 קב
30 רובע קב = 1½ קב